

Motion till riksdagen 2018/19:905

av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP)

En nationell utvecklingsplan för hästsektorn

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en oberoende nationell hästutredning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utifrån vad som framkommer i utredningen, i samverkan med berörda aktörer, tillskapa en nationell utvecklingsplan för framtidens moderna hästsektor och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Det är avgörande för en framtida hållbar utveckling av hästnäringen i Sverige att det görs en oberoende nationell utredning och med den som grund en nationell utvecklingsplan för en modern hästsektor med fokus på hållbarhet, samhällsnytta, sporten och näringen.

Den svenska hästsektorn befinner sig i en expansiv fas och påverkas av samhällets utveckling. Politiska beslut som inte grundas i en oberoende helhetssyn utifrån dagens förutsättningar och en genomarbetad omvärldsanalys riskerar att försvåra viktiga framtidsfrågor och utveckling för hela hästsektorn inom såväl hållbarhet och samhällsnytta som sporten och näringen.

Bakgrund

Antalet hästar, hästgårdar, företag och dess inriktningar har ökat. Hästens betydelse, samhällsnytta, utmaningar och påverkan för såväl naturen och miljön som samhället i övrigt behöver kartläggas.

Det är 26 år sen den första nationella hästutredningen genomfördes.

¹ <https://www.regeringen.se/49bbaf/contentassets/459e76151d57460cad5a3d3ad9056576/kap.-1-5-en->

År 2000 genomfördes sedan SOU 2000:109¹ där man i utredningen lyfter flera frågor som ännu inte fått några lösningar. Ur utredningen² lades ett fåtal uppdrag ut:

Regeringen ger denna dag två uppdrag till Statens jordbruksverk. I det första uppdraget skall Jordbruksverket göra en omfattande översyn av den nuvarande situationen avseende identifiering och registrering av hästar. I uppdraget ingår även att se över inrapportering och registrering av sjukdata beträffande hästar, administrationen av hästpassen och tekniska hjälpmedel i syfte att få säkra, hållbara system. Uppdraget skall redovisas senast den 1 november 2004.

I det andra uppdraget skall Jordbruksverket i samarbete med berörda myndigheter och organisationer kartlägga omfattning, karaktär och spridning av hästföretagande och analysera relevanta faktorer som bidrar till utvecklingspotentialen i sektorn. I uppdraget ingår även att utreda hur den gemensamma jordbrukspolitikens nya inriktning påverkar hästsektorn och om och i så fall hur hästens roll i jordbrukspolitiken bör förstärkas. Uppdraget skall redovisas senast den 1 november 2004.

Regeringen ger denna dag även till Konsumentverket i uppdrag att arbeta vidare med tjänstesäkerhet i tre steg med utgångspunkt från bl.a. hästrelaterade aktiviteter. Uppdraget skall redovisas år 2004.

Vidare avser Jordbruksdepartementet att inrätta en samarbetsgrupp för hästsektorns framtidsfrågor. Det första mötet är planerat till våren 2004.

År 2008 kom regeringens skrivelse 2008/09:167 En strategi för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder. Där lyfter och hanterar man fyra förslag:

- Hästföretagandet i Sveriges landsbygder stöds inom ramen för landsbygdsprogrammet, genom programmet "Livskraftigt hästföretagande" och genom insatser för forskning inom hästområdet.
- Avtal eller andra lösningar för samutnyttjande av annans mark för bland annat hästverksamheter och friluftsturism behöver utvecklas. Inom landsbygdsprogrammet har möjligheter till stöd för kompetensutveckling kring dessa frågor skapats.
- Inom hästsektorn finns i dag inte någon given organisation eller aktör som bevakar och driver aktuella frågor på den regionala nivån. Regeringen avsätter därför under 2009 särskilda medel för utveckling av regionala hästkompetenscentrum i alla delar av landet.
- Tillgång till kompetenta hovslagare är viktigt för hästföretagens livskraft och långsiktiga lönsamhet. Antalet utbildningsplatser för hovslagare har ökat och förslag om behörighetsreglering har överlämnats till riksdagen i januari 2009.

Hästpolitiska frågor rör oftast flera sektorer och vissa frågeställningar hamnar därför lätt mellan stolar. När det gäller helheten, samverkan och strategier för långsiktig hållbarhet och avgörande vägval finns det ett antal perspektiv på hästnäringen som behöver fördjupad och oberoende analys.³⁴⁵

svensk-hastpolitik.

² Regeringens skrivelse 2003/04:54 Handlingsplan för åtgärder inom hästsektorn <https://data.riksdagen.se/fil/3334FE67-CD8C-478E-965D-B71190C3E405>.

³ <https://www.margaretaivarsson.se/margareta/documents/framtid.pdf>.

⁴ Lantbrukarnas riksförbund 2010, www.lrf.se, pdf Omvärldsanalys för hästsektorn.

⁵ <https://www.lrf.se/om-lrf/organisation/branschavdelningar/lrfhast/nationell-strategi-for-hastforetagande/>.

Organisering

Hundintresserade personer kan bli medlemmar i Svenska Kennelklubben oavsett inriktning och verksamhet, oavsett om de är näringsidkare eller konsumenter. Denna organisation kan därför sägas utgöra en demokratiskt uppbyggd, kompetent och avvägande struktur när det gäller att initiera förändringar och bevaka samhällsutvecklingen på hundområdet. Motsvarande struktur saknas på hästområdet. Här är det i stället stiftelser, lobbyorganisationer, branschorganisationer och klassiska folkrörelseorganisationer som sida vid sida utgör den etablerade struktur av särintressen som samhället och politiken har att förhålla sig till för sina beslut. Om detta skriver man bland annat i regeringens proposition från år 2008, En strategi för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder, kapitel 4.2.8 En expanderande hästnäring.⁶

Fakta

I dag finns ca 360 000 hästar i Sverige. Det finns fler hästar än mjölkkor. De allra flesta hästarna finns i tätortsnära områden. Hästsektorn, som består av både företag, ideella föreningar och människor som äger häst som fritidsintresse, skapar en samhällsekonomisk omsättning på ca 46 miljarder kronor om året. Ca 30 000 heltidsavlönade arbeten finns inom hästsektorn och enligt en rapport från Skatteverket sysselsätter var 10:e häst en heltid i kringtjänster. En halv miljon människor har hästsport som sin fritidssysselsättning och många fler har regelbunden kontakt med hästar. En yta på ca 600 000 fotbollsplaner mark behövs för att Sveriges hästar ska få bete och foder.

Nationell utvecklingsplan

Den svenska hästsektorn med sin mångfald av möjligheter behöver en nationell utvecklingsplan. Genom en helhetssyn skapas möjligheter för strategiska vägval som kan verka som en hävstång för utveckling, välfärd, samhällsnytta, företagande, fritidssysselsättning, energiproduktion, teknikutveckling, turism m.m. Detta kommer att generera fler arbetstillfällen, fritidssysslor att längta till och inte minst samhälls- och miljönytta.

En nationell och oberoende utredning av hästsektorn behöver samordnas med Fi 2018:03 om centrala marknadsfrågor vid omregleringen av spelmarknaden.

Hållbarhet

Hur påverkas hästsektorn av klimatförändringarna och hur kan den bidra till arbetet med att ställa om?⁷ Hur säkerställs och kvalitetssäkras hästens betydelse för en levande landsbygd, som brygga mellan stad och land och betesdjur för att stärka den biologiska mångfalden?⁸

⁶ <https://www.regeringen.se/contentassets/c3a8ac33d6524c589b71539acc5849b3/en-strategi-for-att-starka-utvecklingskraften-i-sveriges-landsbygder-skrivelse-200809167>.

⁷ <http://hushallningssallskapet.se/wp-content/uploads/2017/10/hastsektorns-klimatpaverkan.pdf>.

⁸ <https://www.jordbruksverket.se/download/18.62af51191240430af4d80002081/Hästen+i+samhället.pdf>.

Idag går många hästar till förbränning efter slakt. Även om ägaren så skulle vilja kan de flesta inte gå till livsmedel på grund av osäkerhet kring ev. läkemedelsbehandling. Kan miljömässig hållbarhet ges bättre förutsättningar genom förbättrad statistik, mer forskning kring karenstider för läkemedel/karens kopplat till livsmedelssäkerhet på häst och en översyn av system för försäkringar och veterinärbehandlingar?

Hästgödsel är idag ofta ett kvittblivningsproblem för hästhållarna, det ska enligt lag hanteras som miljöfarligt avfall. Men hästgödsel är en resurs, både näringsmässigt och energimässigt, inte miljöfarligt avfall. Hästgödsel och matavfall kan med fördel samrötas till biogas.⁹ De stora volymerna hästgödsel finns i tätortsnära områden men går i alltför hög omfattning till förbränning. Vad behöver göras, lagar och regler, för att hästgödseln ska kunna nyttjas som den resurs den är?¹⁰

Vilken roll ska riksanslagningarna och deras utbildningar ha för att verka för fortsatt hög kompetens, funktion, nytta och utveckling och samtidigt bidra till klimat- och hållbarhetsarbetet?

Myndigheternas sätt att organisera djurskyddet skiljer sig påtagligt och omotiverat åt mellan trav- och galoppsporten å ena sidan och ridsporten å den andra. System för långsiktiga, förebyggande åtgärder av djurskyddet saknas eftersom detta inte är en uppgift för statens ban- och tävlingsveterinärer. Svensk Travsport har idag egna djurskyddskontrollanter för sin verksamhet, som besöker tränare och uppfödare i vardagen och har i uppgift både att hjälpa och styra rätt men också anmäla till djurskyddet när det krävs. Är det ett exempel på ett bra förebyggande koncept att använda på fler av våra hästsporter och hur inför vi det i så fall?

En god arbetsmiljö för de som arbetar med hästar och en etiskt god hästhållning som bedrivs med stor hänsyn till djurskyddet och till miljön är av stor vikt för att hästsektorn ska kunna bevara ett högt förtroende från samhället vad gäller formerna för hur hästsporterna och övriga hästverksamheter bedrivs.

Samhällsnytta

Hästhållningen står för en omfattande markanvändning som är av miljömässig, social och ekonomisk betydelse och bidrar på en rad områden till nytta i samhället. Hästarna ökar i antal främst i tätortsnära områden. I samhällsplaneringen finns det både brister och utmaningar, exempelvis kopplat till att markbehovet i tätortsnära områden är stort.¹¹

Hästverksamhet kopplat till samhällsnytta har en utvecklingspotential inom exempelvis områden som grön rehabilitering, där hästgårdar erbjuder ett sammanhang där människor kan rehabiliteras tillbaka till arbetslivet, integration, där hästgårdar erbjuder ett sammanhang där människor från andra länder kan närma sig språk, arbetsliv och kultur, friskvård, stöd och terapi¹² osv. Det saknas dock en övergripande strategi- stöd- och systemlösning som kvalitetssäkrar hästverksamhet kopplat till samhällsnyttan avseende process och dess aktörer för att likvärdiga och konkurrensneutrala förutsättningar ska finnas för hästsektorns aktörer i hela Sverige.

⁹ <http://www.hastforetagarnagoteborg.se/godselsprojektet>.

¹⁰ <http://www.greppa.nu/arkiv/nyhetsarkiv/2018-06-19-skitsmart-projekt-ska-oka-kunskapen-om-hastgodsels.html>.

¹¹ <https://hastverige.se/hast-manniska/hasten-i-samhallet/hasthallning-nara-tatort>.

¹² <https://hastnaringen.se/app/uploads/2018/03/hasten-och-folkhalsan-web-180307.pdf>.

Ridskoleverksamheten behöver belysas och ges mer likvärdiga förutsättningar kopplat till samhällsnytta och jämlikhet, oberoende av juridisk huvudman. Ideella föreningar och företag verkar sida vid sida, men har inte likvärdiga förutsättningar, utmaningar och möjligheter. Det kan vara allt från skolbarnomsorg, habilitering, fritidssysselsättning och jämlikhetsaspekter i fördelning av stöd.

Forskningen inom området behöver breddas och fördjupas. Samhällsnyttan, användningsområde, människa – häst, avel och uppfödning liksom utveckling i de olika sporterna och hästens sjukdomar, träning osv. behöver belysas mer.

Sporten

Hästsporten är en av Sveriges största idrotter med mängder av olika sportgrenar och behöver utvecklas utifrån sina unika förutsättningar, vad gäller modell för finansiering när det gäller breddsatsningar med morötter för utövare med elitambitioner, samt spetsatsningar.

Det finns behov av en samlad utvecklingstrappa för ungdomars möjlighet att utvecklas, med stipendier och liknande som medger en oberoende och prestationsbaserad utveckling, samt säkerställer kvalitetssäkring och jämställdhetsarbete.

Hästsporten i spelutredningen, hur kommer det nya landskapet att påverka hästsektorn, sporternas långsiktiga utveckling, både travsporten, galoppsporten men också de övriga hästsporterna. Kommer den exempelvis att medföra att företag och föreningar får konkurrensneutrala villkor och förutsättningar för att arrangera tävlingar och driva ridskola? Kräver det förändrade lagar, villkor och regler? Här behöver utredningen koppla ihop sig med Fi 2018:03 om centrala marknadsfrågor vid omregleringen av spelmarknaden.

De satsningar som idag sker på sporten, via avtal med ATG, sker från ett privat bolag till en stiftelse, Hästnäringens Nationella Stiftelse. Det behöver kompletteras med medel för utveckling av både sporten och näringen så att en rimlig andel av de medel som staten förfogar över går såväl till sporten som till näringslivsutveckling.

Näringen

Hästsektorn består idag av en mångfald av aktörer. Näringen har stora utmaningar med strukturer och villkor som inte alltid är likvärdiga eller konkurrensneutrala, varken när det gäller mellan de olika juridiska verksamhetsformerna (enskilda företag och ideella föreningar) inom näringen, men också i relation till lantbrukets övriga näringsgrenar. Eftersom hästen i definitionen inte räknas som ett s.k. produktionsdjur eller ett lantbrukets djur, saknas tydlighet och ramverk för politiken att förhålla sig till. Hur ska exempelvis stöd utformas för att på ett likvärdigt, konkurrens neutralt och bra sätt kunna stötta hästsektorn vid extrema väderhändelser som sommaren 2018 med torka och vattenbrist?

Nybyggnation av t.ex. ridhus på en gård med näringsverksamhet med hästar bedöms inte utefter samma regelverk som om man skulle vilja bygga en maskinhall på en gård med får. Det ställer ibland till stora svårigheter för hästföretag som vill utvecklas, speciellt de som ligger tätortsnära.

Konsumentköplagen behöver ses över. Den är idag t.ex. utformad så att levande djur jämförs med apparater vilket betyder att en näringsidkare kan riskera att få köpa tillbaka hästen efter lång tid till en avsevärt högre summa än köpeskillingen. Dessutom riskerar djurskyddet att bli lidande vid tvister mellan köpare och säljare.

Frågan har varit på hästnäringens agenda sedan länge och det är viktigt att konsumentköplagen ses över och förändras.

Det är viktigt för en framtida modern hästnäring att hästsporten får en proportionerlig del av skattemedel samtidigt som förutsättningar för företagande inom näringen stärks.

Hur säkerställa ett likvärdigt system för utbildning och fortbildning för ridlärare som är företagare? Dagens system är låst till Ridsportförbundet och dess ideella föreningar.

Många hästföretagare har under flera år vittnat om att de stödsystem som finns idag för näringslivsutveckling behöver bättre branschspecifik kompetens om de ska vara till nytta för hästföretagare. Hur säkerställa kompetensen kring de branschspecifika behov hos de stödstrukturer som finns för näringsidkare och blivande företagare?¹³

Hästföretagandets förutsättningar behöver snarast ses över och göras likvärdiga med andra djurslag, villkor, stödstrukturer, kvalitetssäkring, djurskydd, skatteregler, gödselregler m.m. för att skapa förutsättningar för en modern och sund näringsutveckling.

Elisabeth Falkhaven (MP)

Emma Hult (MP)

Maria Gardfjell (MP)

Janine Alm Ericson (MP)

¹³ https://www.jordbruksverket.se/download/18.7caa00cc126738ac4e8800011439/H%C3%A4stf%C3%B6retagandets+utmaningar+Version+4_2_.pdf.